

Přímo řízené programy EU a jejich možné využití pro města a obce v programovém období 2021-2027

+ příklad dobré praxe z programu LIFE

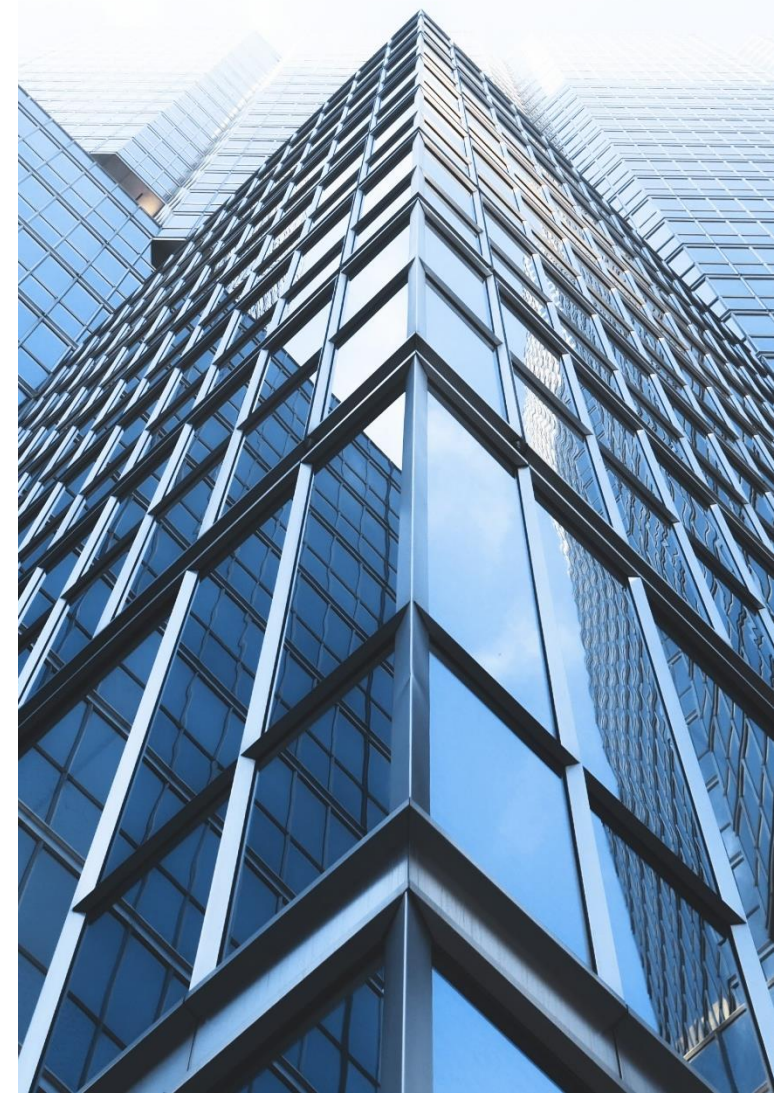
1. 12. 2020

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agenda

- 01** ● Specifika přímo řízených programů EU
- 02** ● Představení programů pro období 2021-2027
- 03** ● Shrnutí hlavních závěrů
- 04** ● Příklad dobré praxe z programu LIFE

Specifika přímo řízených programů

Přímo řízené programy EU – podstata a specifika 1/3

- Přímo řízené programy Evropské unie, známé také jako „komunitární programy“, nebo „unijní programy“, lze označit za dotační tituly, které jsou financované přímo z rozpočtu EU.
- Programy jsou spravovány centrálně, a to Evropskou komisí, popř. jednou z jejích specializovaných agentur. Do jejich gesce tak mj. spadá příprava výzev, hodnocení projektů, monitoring či vyplacení finančních prostředků.
- Společným cílem programů je prohlubování mezinárodní spolupráce a průřezové řešení problémů na celoevropské úrovni, které přispívají k implementaci jednotlivých politik a cílů EU.
- Programy jsou standardně víceleté, v souladu s příslušným programovým obdobím.

Přímo řízené programy EU – podstata a specifika 2/3

- Oproti strukturálním fondům není v případě rozpočtu komunitárních programů stanoven garantovaný podíl pro příslušné členské státy. Projekty z rozdílných zemí si tak konkurují a podpořeny jsou jen ty nejkvalitnější návrhy.
- Podpora projektů je zpravidla realizována formou grantů/dotací, které pokrývají nejčastěji 30 - 75 % projektových nákladů, pouze v některých případech dosahuje výše dotace 100 %. Jedním z nejvýznamnějších parametrů přímo řízených programů je tudíž nezbytné spolufinancování ze strany žadatele.
- Klíčovým faktorem přímo řízených programů je mezinárodní přesah projektů, které jsou jejich prostřednictvím podporovány. V rámci některých programů je realizace projektu dokonce podmíněna sestavením mezinárodního konsorcia.

Přímo řízené programy EU – podstata a specifika 3/3

- Tematické zaměření programů je různé a pokrývají širokou škálu oblastí - podpora výzkumu a inovací, zavádění digitálních technologií, ochrana životního prostředí, budování evropské infrastruktury, kultura či vzdělání.
- Způsobilí příjemci grantů z komunitárních programů mají různorodou povahu. Může se jednat o veřejné i soukromé subjekty, neziskové organizace, podniky, státní instituce, municipality či fyzické osoby.
- Zpracování projektové žádosti je oproti strukturálním fondům náročnější, a to zpravidla z hlediska formy, obsahu i potřebného času na její přípravu.
- Jednotlivé programy mají většinou rozdílná pravidla, procesní postupy i celkový způsob administrace.

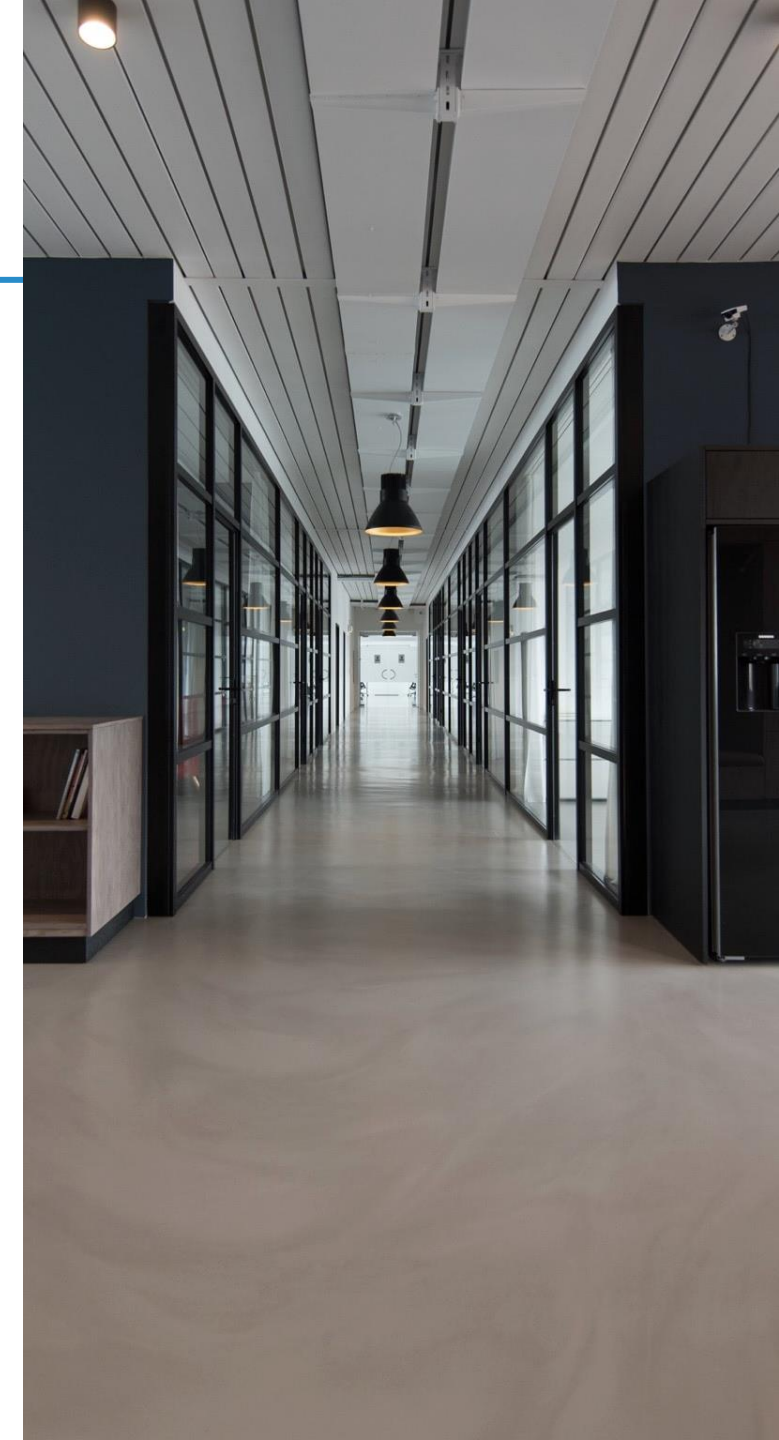
Představení programů pro období 2021-2027

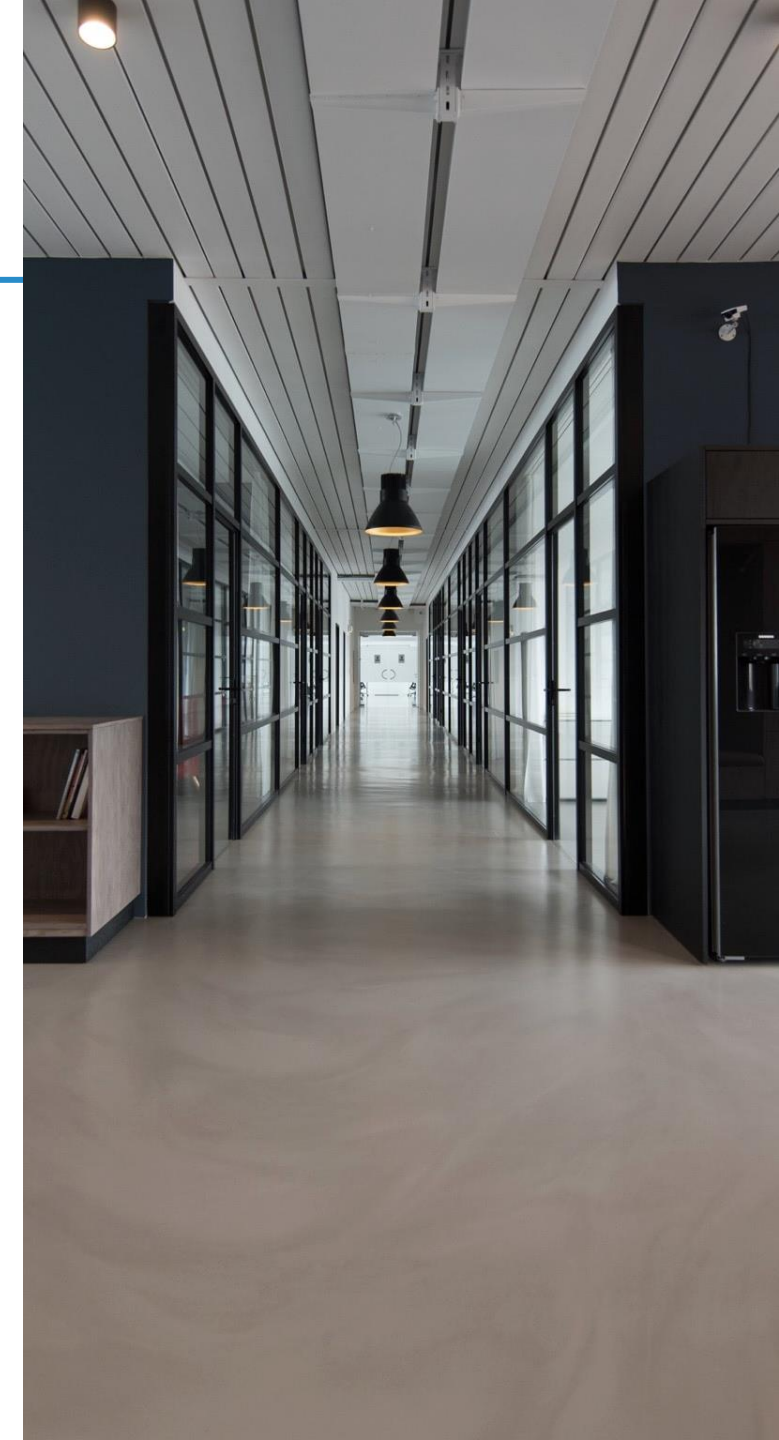
Souhrnná programová nabídka

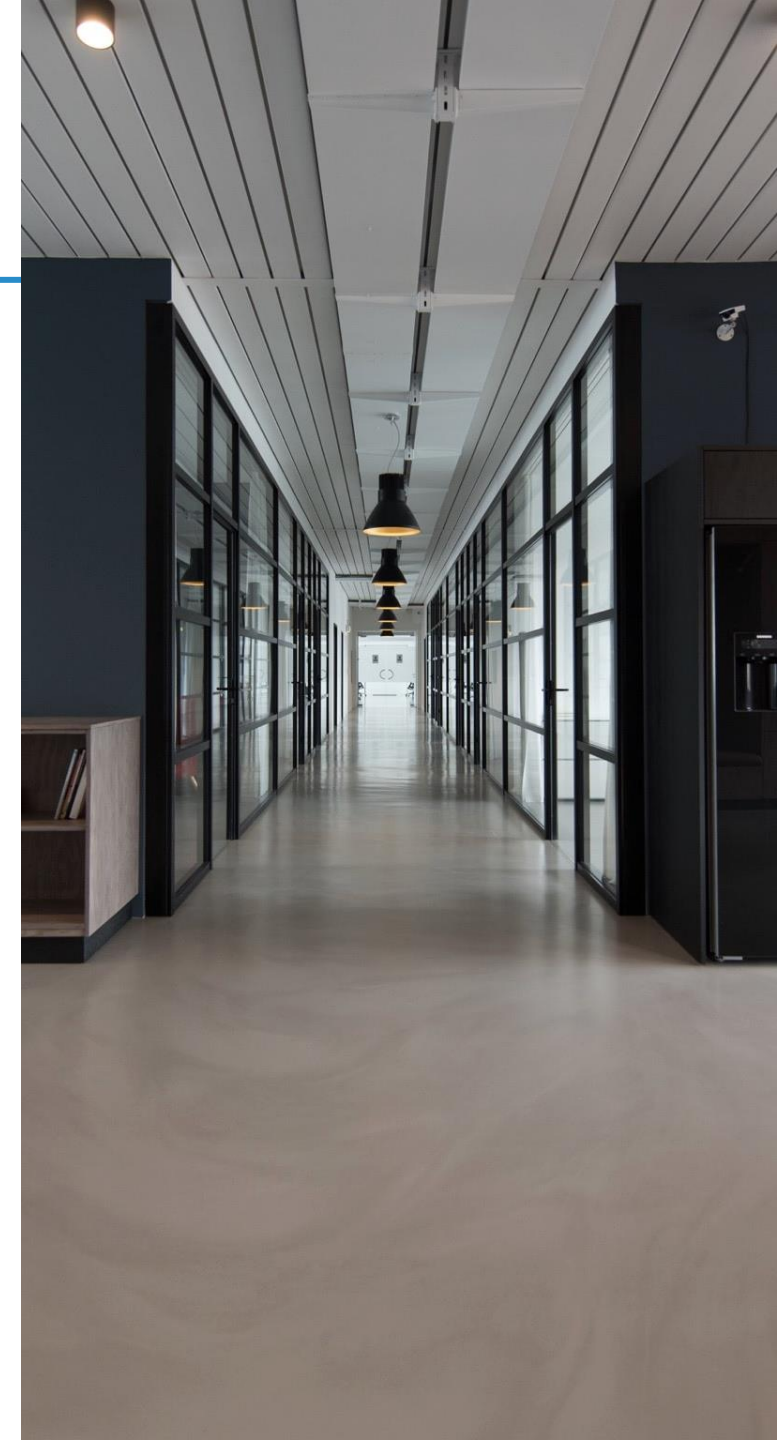
- Program Horizont Evropa (tj. 9. rámcový program pro výzkum a inovace) navazuje na předchozí program Horizont 2020 (H2020) a má být doposud nejambicióznějším nástrojem určeným k financování výzkumu a inovací.
- Předpokládaná alokace: více než 80 mld. EUR
- Příspěvek EU může pokrýt až 70 - 100 % způsobilých nákladů, a to v závislosti na typu akce.
- Existence podmínky minimální účasti – pokud není ustanoveno jinak, je nutné, aby byl projekt řešen v rámci mezinárodního konsorcia. Konsorcium se musí skládat minimálně ze tří subjektů, přičemž každý musí být usazený v jiném členském státě EU či jiné zemi přidružené k rámcovému programu Horizont Evropa.

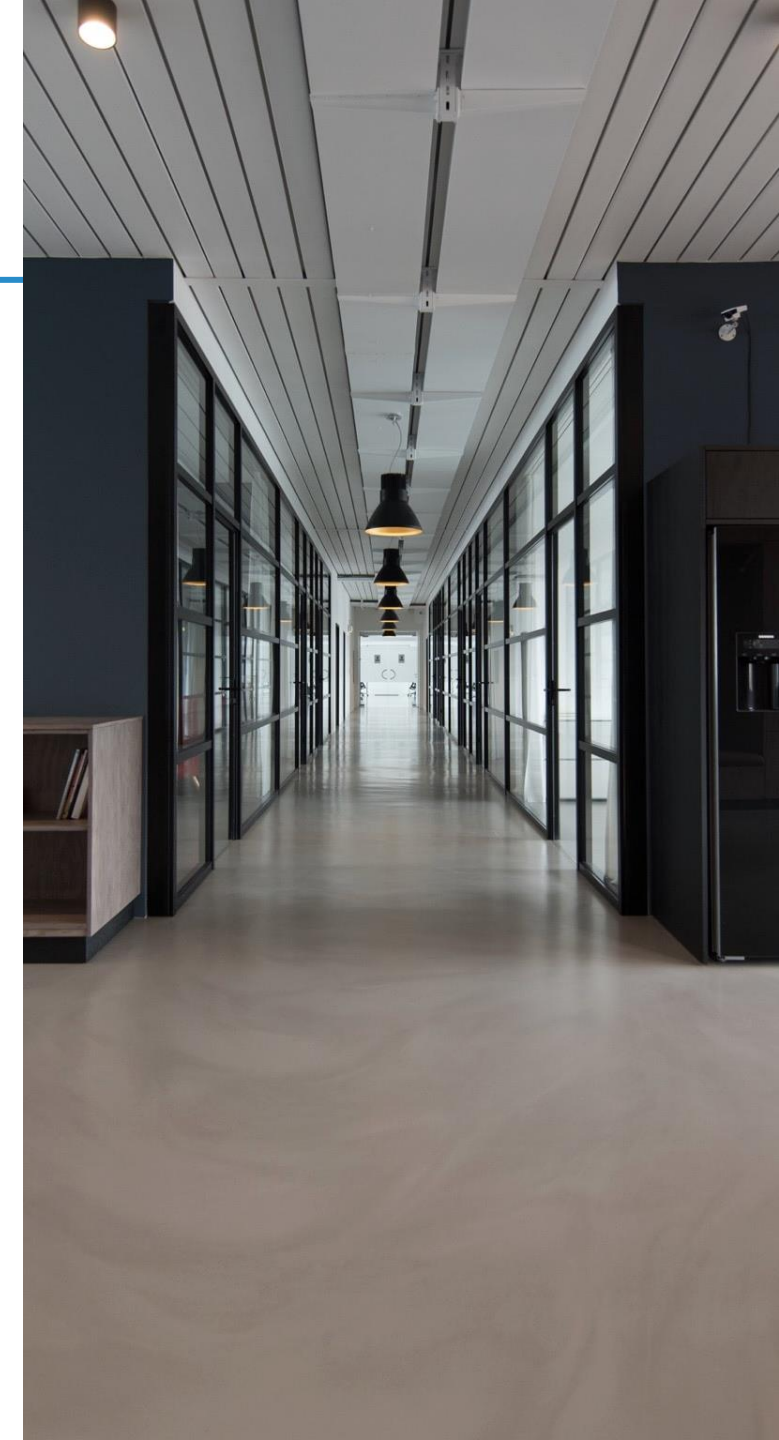
- Rozsah podporovaných opatření je široký – výzkum, špičková infrastruktura, posilování technologických a průmyslových kapacit, vědecké poradenství, rozvoj inovačního prostředí.
- Navzdory hlavní orientaci programu na malé a střední podniky, je tento program pro samosprávu a její projektové záměry poměrně dobře použitelný, a to zejména v uplatňování jednotlivých principů konceptu Smart City.
- Největší potenciál pro města a obce se nabízí v rámci druhého pilíře a klastru zaměřeného na klima, energetiku a dopravu. V této oblasti se předpokládá s projekty evropských měst s cílem vytváření neutrálních uhlíkových oblastí, systematického územního plánování, městských inovací, pokročilého využívání dat, udržitelné dopravy, energetice apod.

- Program LIFE je finančním nástrojem EU pro opatření v oblasti ochrany životního prostředí a změny klimatu.
- Předpokládaná alokace: 5,5 mld. EUR
- Příspěvek EU je standardně 50 - 55 %, v případě projektů zaměřených na ochranu prioritních druhů nebo stanovišť sítě Natura 2000 až 75 %.
- Není vyžadováno sestavení mezinárodního konsorcia, což je ale částečně vykoupeno nižším finančním příspěvkem EU. Mezinárodní projekty s vyšší evropskou přidanou hodnotou však mají téměř vždy větší šanci na získání grantové podpory.

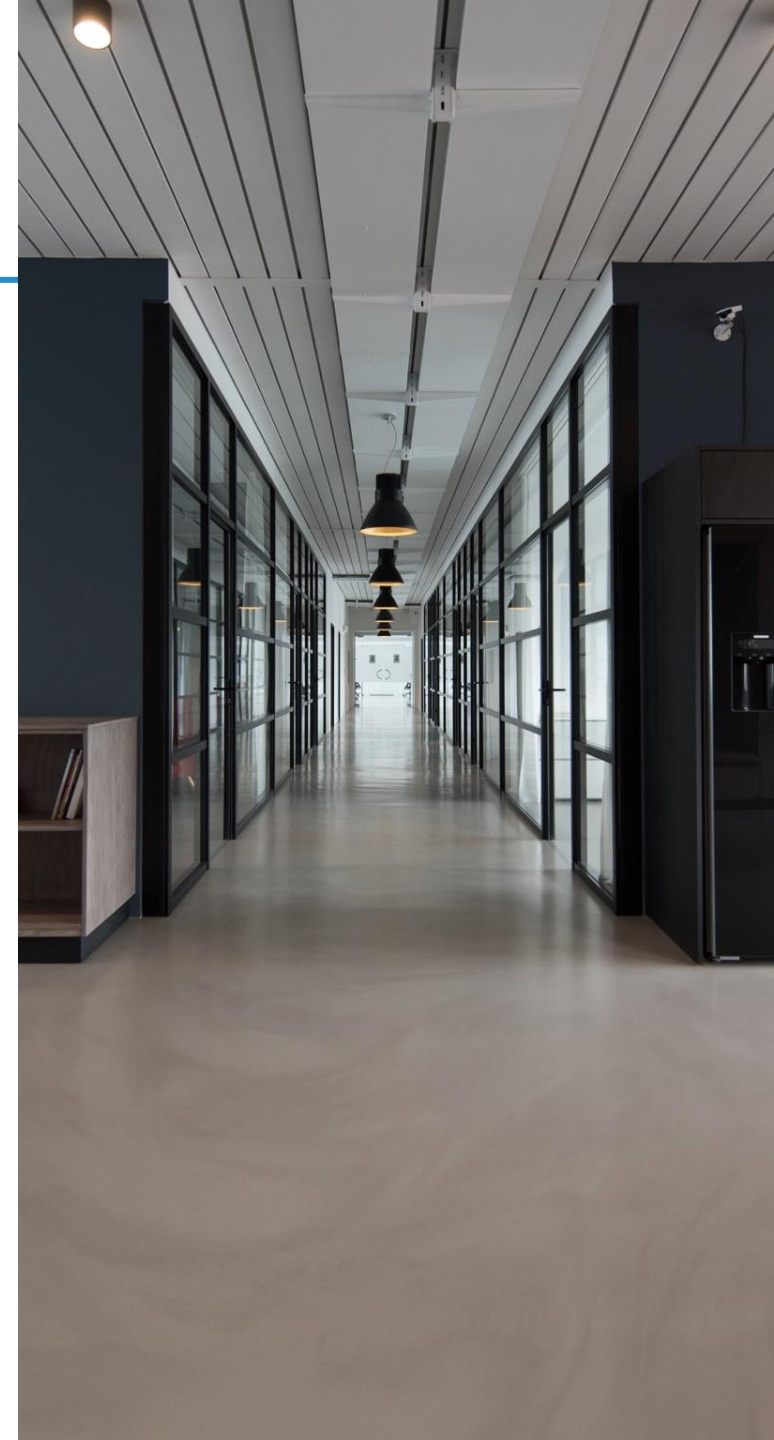
- Zaměření programu LIFE je historicky velmi široké, a navíc se neustále zvětšuje. Tomu odpovídá i míra využitelnosti programu pro záměry měst a obcí, které mohou být v mnoha případech přímým projektovým příjemcem, ale i nepřímo prostřednictvím svých ziskových i neziskových organizací.
- Na úrovni EU jsou samosprávy do programu zapojovány často, a to v různých oblastech, jako jsou např. projekty typu Smart City (přechod na udržitelnou mobilitu, zavádění moderních technologií do městského prostředí, opatření vedoucí ke snižování emisí), tvorba strategií a plánů na úrovni města/regionu/státu či realizace informačních kampaní a osvětové činnosti.
- Municipality jsou do projektů zapojovány i v oblasti přírody a biologické rozmanitosti, kde mohou hrát hlavní roli při ochraně vzácných druhů či specifických lokalit na jejich území.

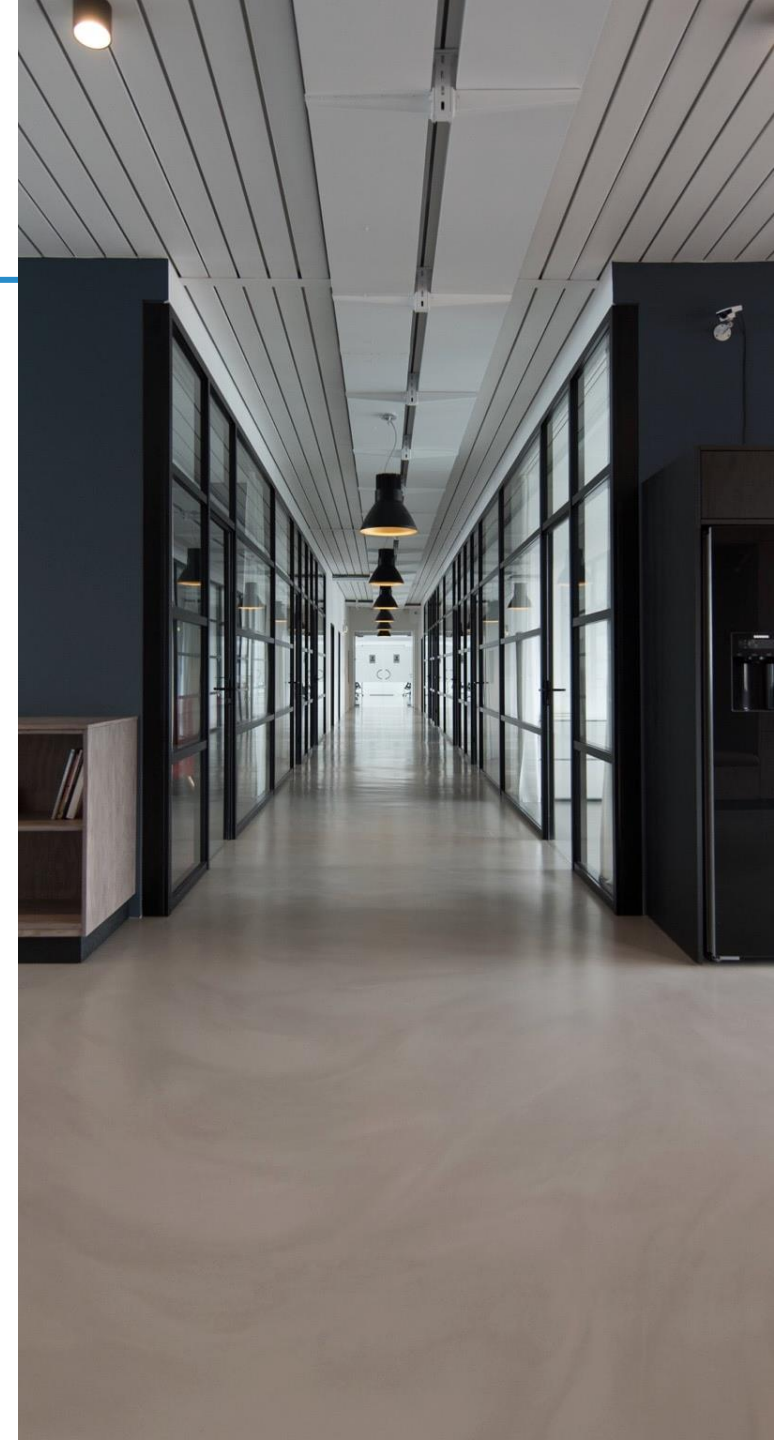
Nástroj pro propojení Evropy (CEF2)

1/2

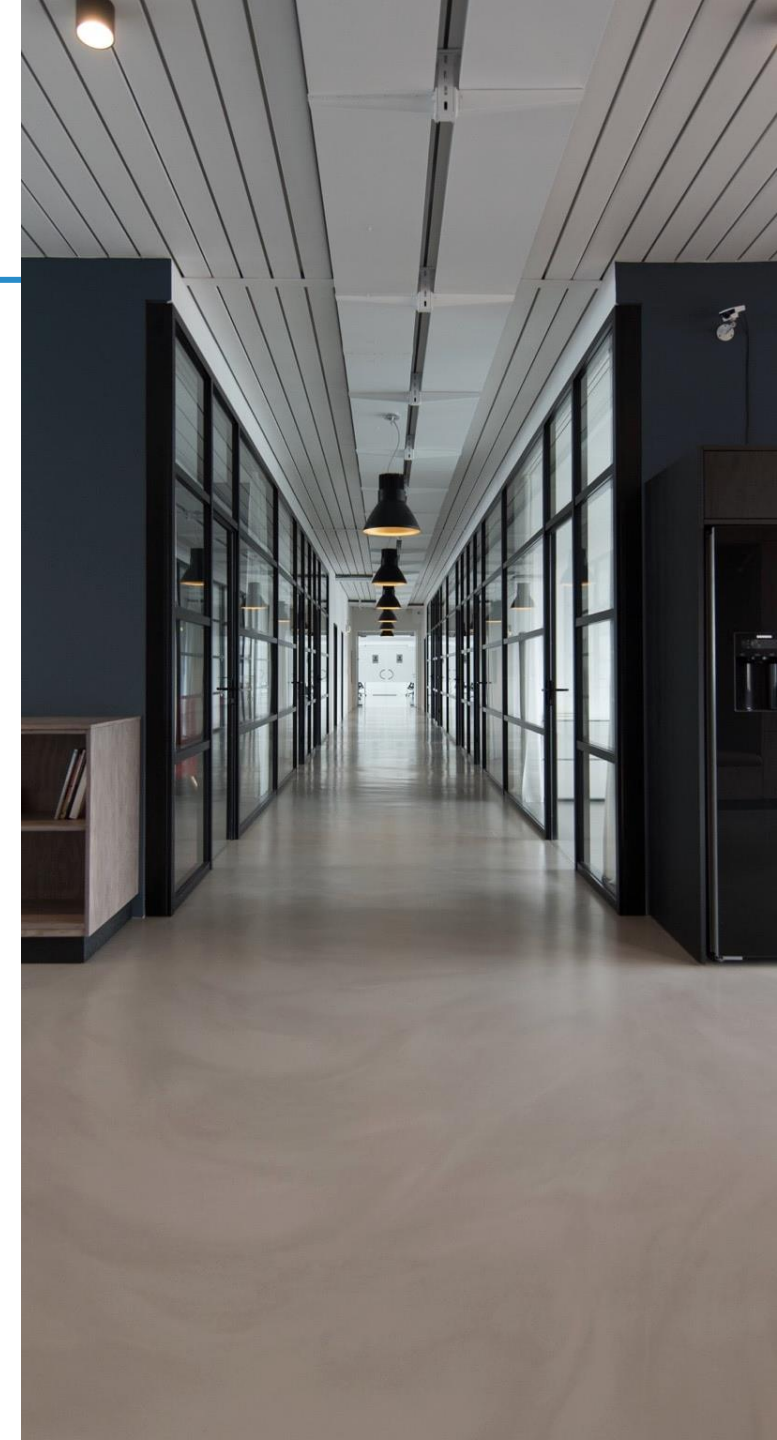
- Nástroj pro propojení Evropy podporuje prostřednictvím rozvoje transevropských sítí (TEN) investice do dopravní, energetické a digitální infrastruktury.
- Předpokládaná alokace: 42,3 mld. EUR
- Příspěvek EU se liší v závislosti na oblasti zájmu a mezinárodním charakteru, tj. pro projekty v dopravě a digitálním odvětví (5G) až 30-50 %, v energetice až 50-75 %, u opatření v oblasti bezplatného internetu až 100 %.
- Projekty mají mnohdy celoevropský charakter, nicméně v podmínkách ČR jsou běžně realizovány jediným subjektem, tj. bez zapojení zahraničních partnerů.

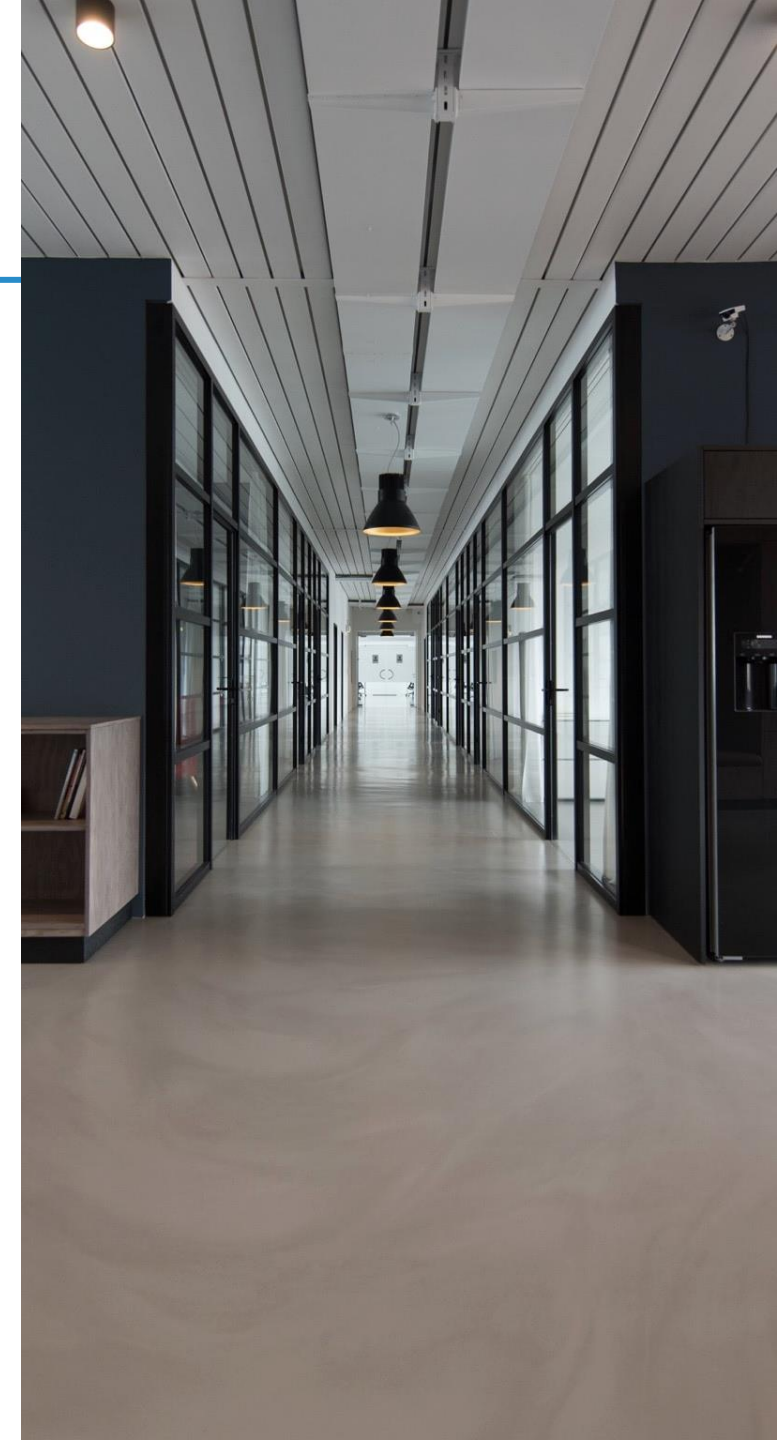
- Čerpání prostředků z programu prostřednictvím měst je poměrně omezené, a to z důvodu infrastrukturní podoby většiny projektů (výstavba dopravní, energetické či digitální/telekomunikační infrastruktury).
- Do programu CEF jsou však na úrovni EU zapojovány i samosprávy - přímým i nepřímým způsobem. Zpravidla se jedná o oblast dopravy (např. podpora udržitelné městské mobility - projekty vedoucí ke snížení emisí v MHD) nebo digitálního propojování (integrování dat o kvalitě ovzduší, dopravním provozu apod.).
- Město samo tak může být partnerem projektu anebo vystupovat zprostředkovaně, např. prostřednictvím městské dopravní společnosti.

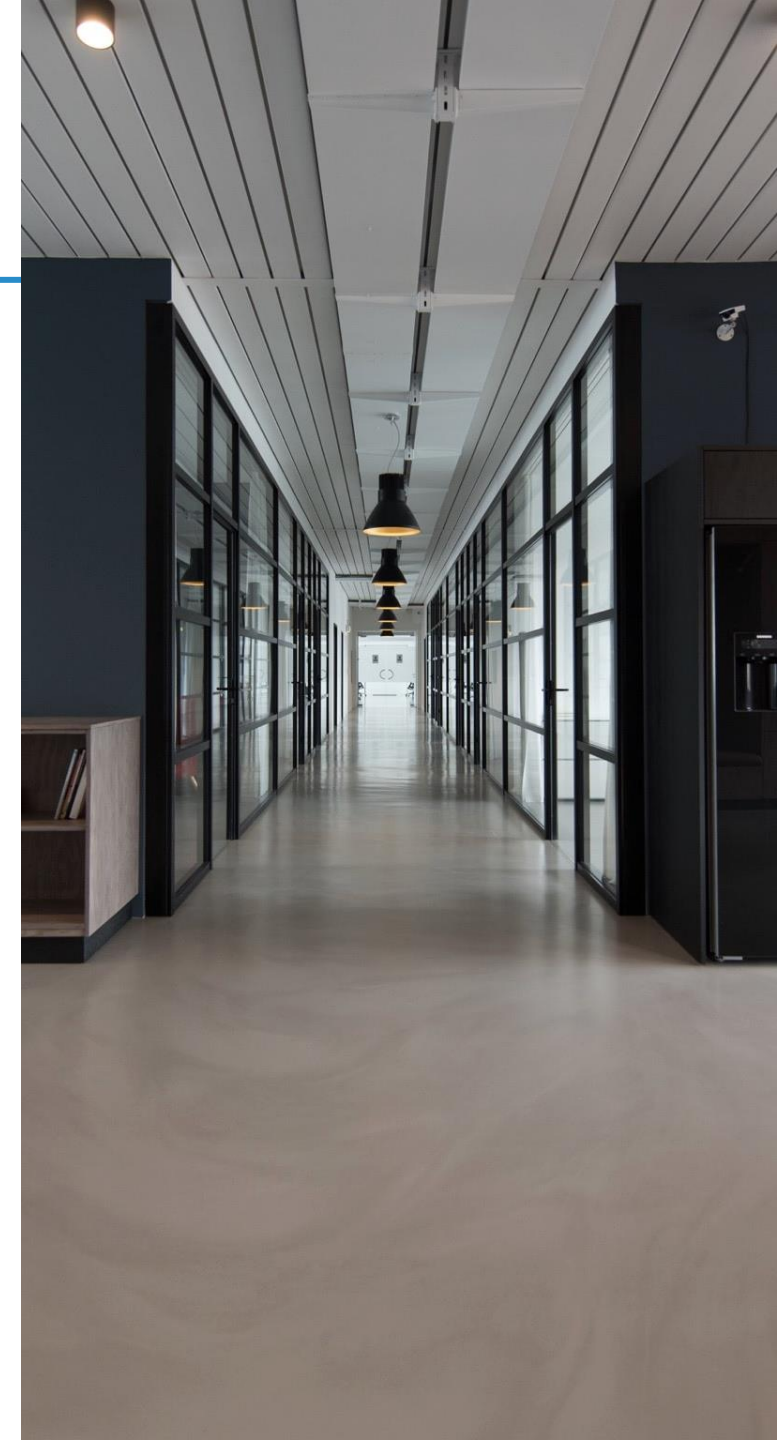
- Program Erasmus je pokračovatel předešlého programu Erasmus+ a podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu a mládeže.
- Velikost příspěvku EU je individuální a bude pro jednotlivé podporované akce specifikována spolu s uveřejněním pracovního programu. Může se jednat o procentuální podíl z celkového rozpočtu, ale i paušální částku.
- Programu se mohou zúčastnit jednotlivci z řad studentů, učitelů nebo dobrovolníků a organizace, například školy, mládežnické a nevládní organizace či zřizovatelé škol.

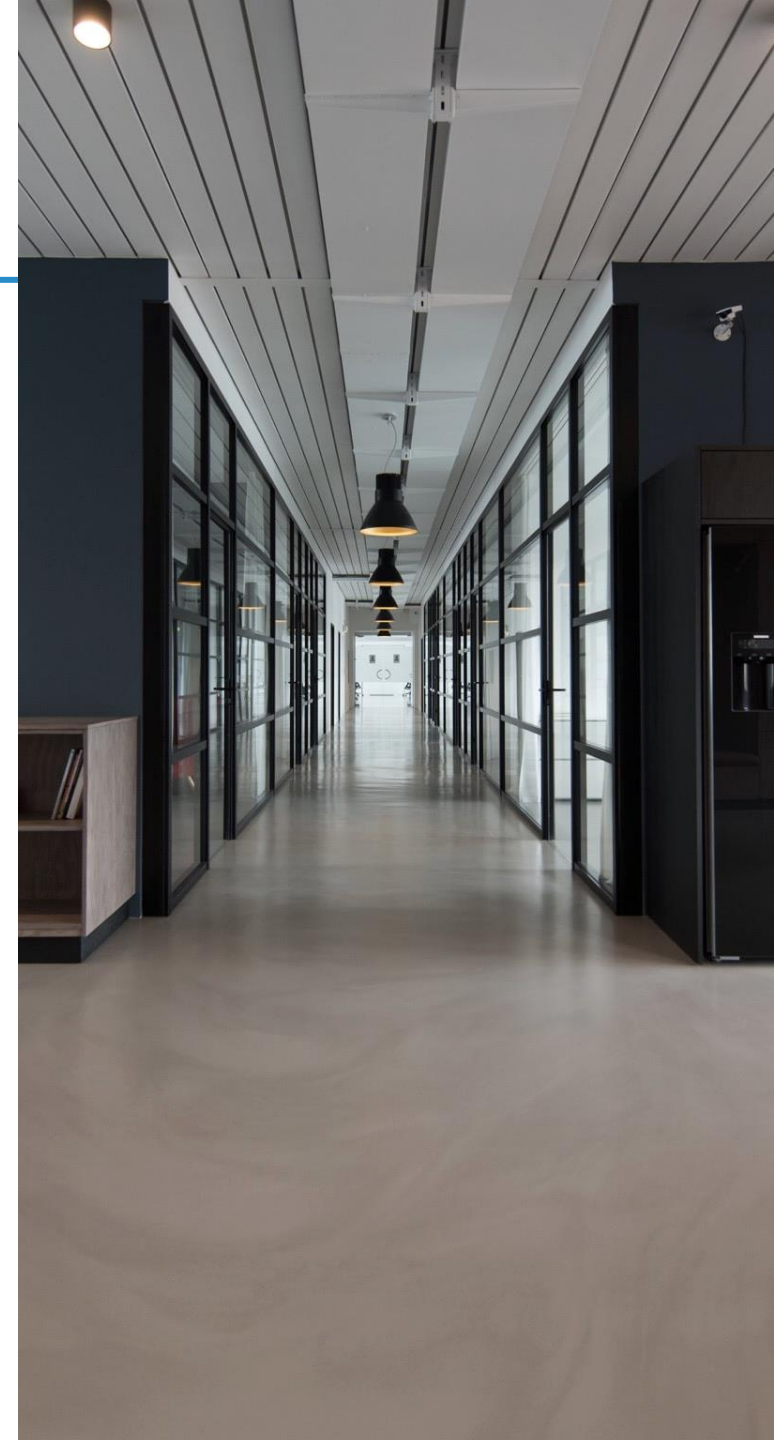
- Program Erasmus je dlouhodobě fungujícím nástrojem Evropské unie v oblasti vzdělávání a mobility studentů, který je v ČR nejvíce využívaným přímo řízeným programem. Města a obce tak mohou dále pokračovat v projektech zaměřených na výměnu zkušeností, tvorbu partnerství pro vzdělávací účely, a především podporovat mobilitu žáků a zaměstnanců svých školských zařízení.
- Města mohou v projektech vystupovat přímo jako partner (výměna zkušeností, spolupráce, tvorba politik) anebo zprostředkovaně prostřednictvím vzdělávacích organizací města.

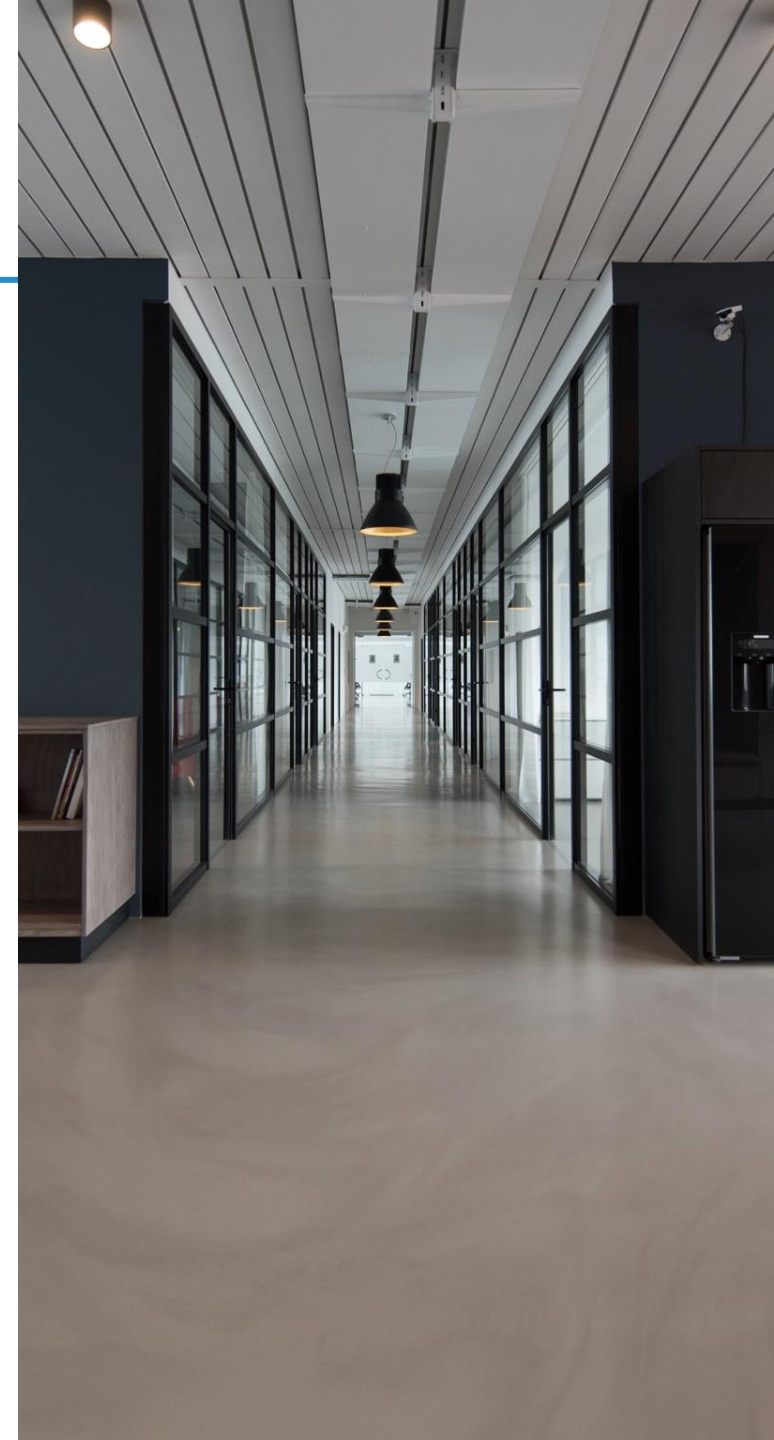
- Jedná se o program, který podporuje evropská kulturní a kreativní odvětví a audiovizuální díla. Nový program Kreativní Evropa (2021–2027) navazuje na stávající program Kreativní Evropa (2014– 2020), který v jednom rámci spojil dva nezávislé dílčí programy (Média a Kultura).
- Předpokládaná alokace: 2,2 mld. EUR
- Příspěvek EU se liší v závislosti na oblasti zájmu a jednotlivých výzvách. Může se jednat o procentuální podíl z celkového rozpočtu, ale i paušální částku.
- Podoba oprávněných příjemců bude obdobná jako v předchozím programu, a bude se tak jednat především o kulturní a kreativní organizace z členských států. Pro účely měst a obcí jde zejména o organizace, které mohou být jejich prostřednictvím zakládány/zřizovány, jako např. divadla, kina, muzea, kulturní domy, knihovny, galerie či různé organizované aktivity směřující ke školám.

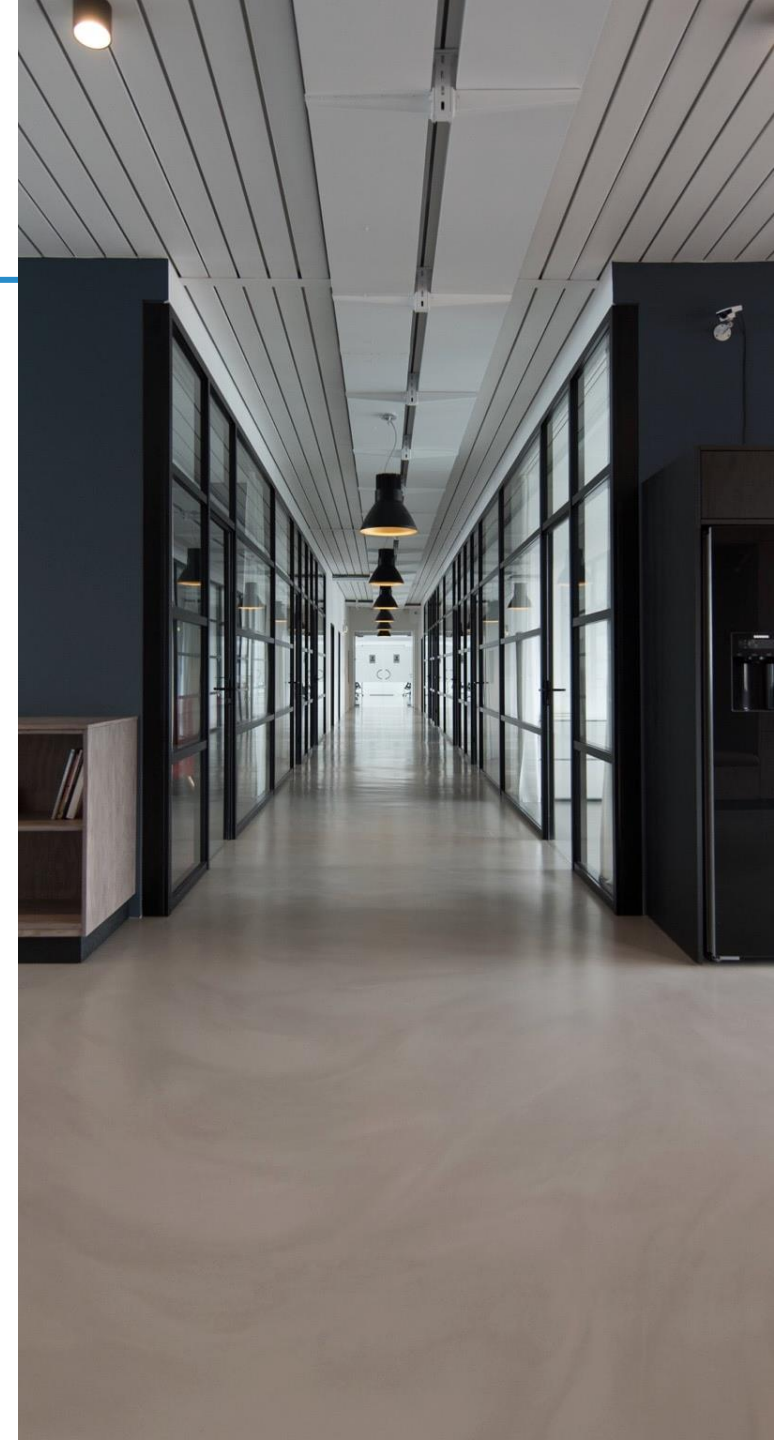
- Rozsah podporovaných opatření je různorodý – podpora hudebního, filmového či knižního odvětví, architektura, kreativní průmysl, mezinárodní kulturní spolupráce či podpora kulturního dědictví.
- V souladu s některými dalšími podporovanými opatřeními bude v průběhu implementace programu pro některá města možné dále čerpat příspěvky na jedinečné kulturní události, ceny či v oblasti spolupráce a výměny zkušeností.

- Jedná se o nový program, který je orientovaný na budování strategických digitálních kapacit EU a usnadnění širokého zavádění digitálních technologií. Program by měl hrát ústřední roli v otázce evropské digitální transformace.
- Předpokládaná alokace: 9,2 mld. EUR
- Program je zaměřen na pět hlavních oblastí zájmu:
 - superpočítače
 - umělá inteligence
 - kybernetická bezpečnost
 - pokročilé digitální dovednosti
 - zajištění širokého využití digitálních technologií v celé ekonomice a společnosti

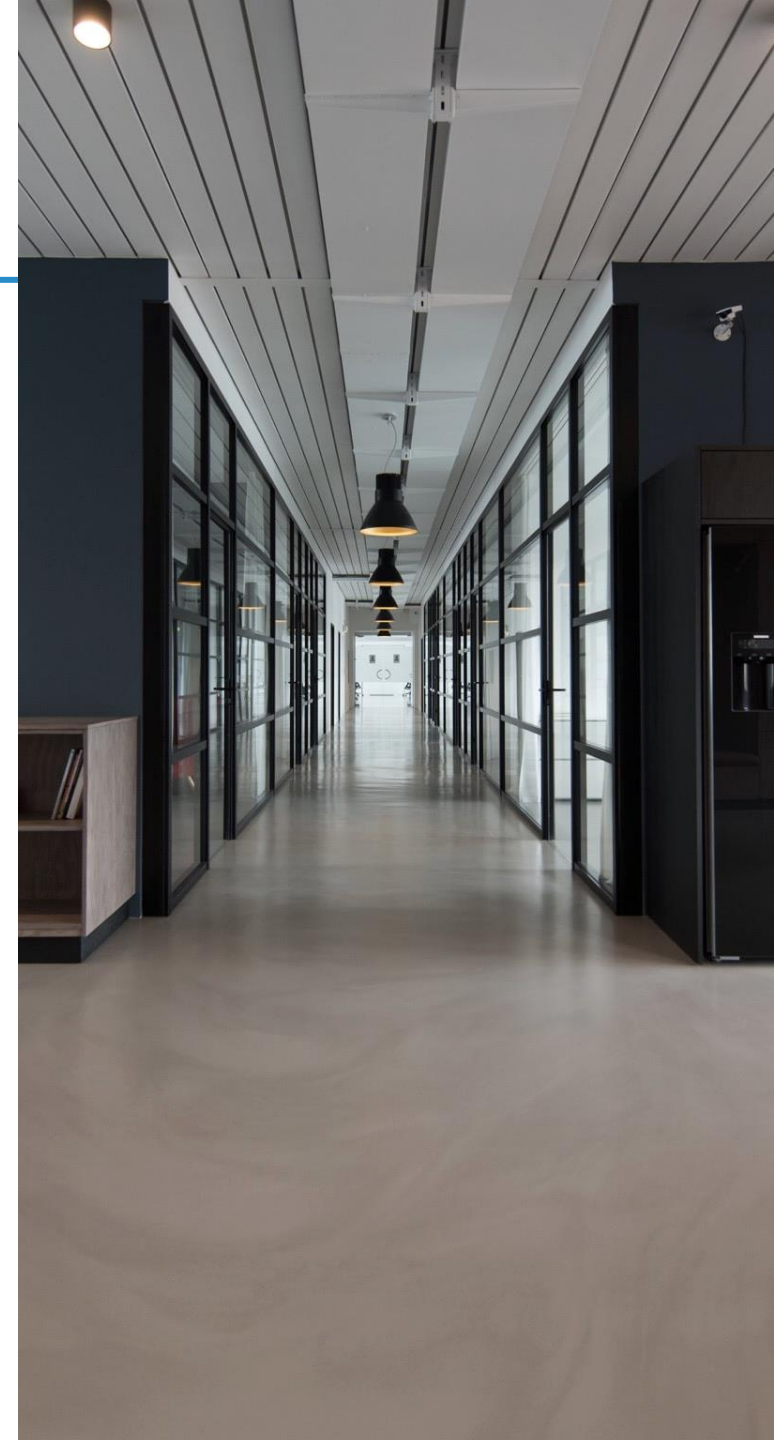
- Míra využitelnosti programu pro města a obce by měla být značná. Program bude podporovat digitální transformaci celé evropské společnosti, a to včetně veřejného sektoru.
- Obecně lze uvést, že prostřednictvím programu půjde výrazně přispět k dalšímu zavádění prvků eGovernement do českého prostředí, ale také k zavádění moderních technologií do různých sfér v životě města (doprava, energetika, životní prostředí).
- Klíčovou roli v programu by měla hrát tzv. Evropská centra pro digitální inovace (European Digital Innovation Hubs), jejichž rozsáhlá síť (130-260 center) pokrývající celou Evropskou unii by měla zajistit rovnoměrný rozvoj regionů a zrychlení digitalizace v EU. Česká republika by měla disponovat 4-8 těmito centry, v rámci kterých by měly být mj. adresovány i lokální potřeby daného regionu.

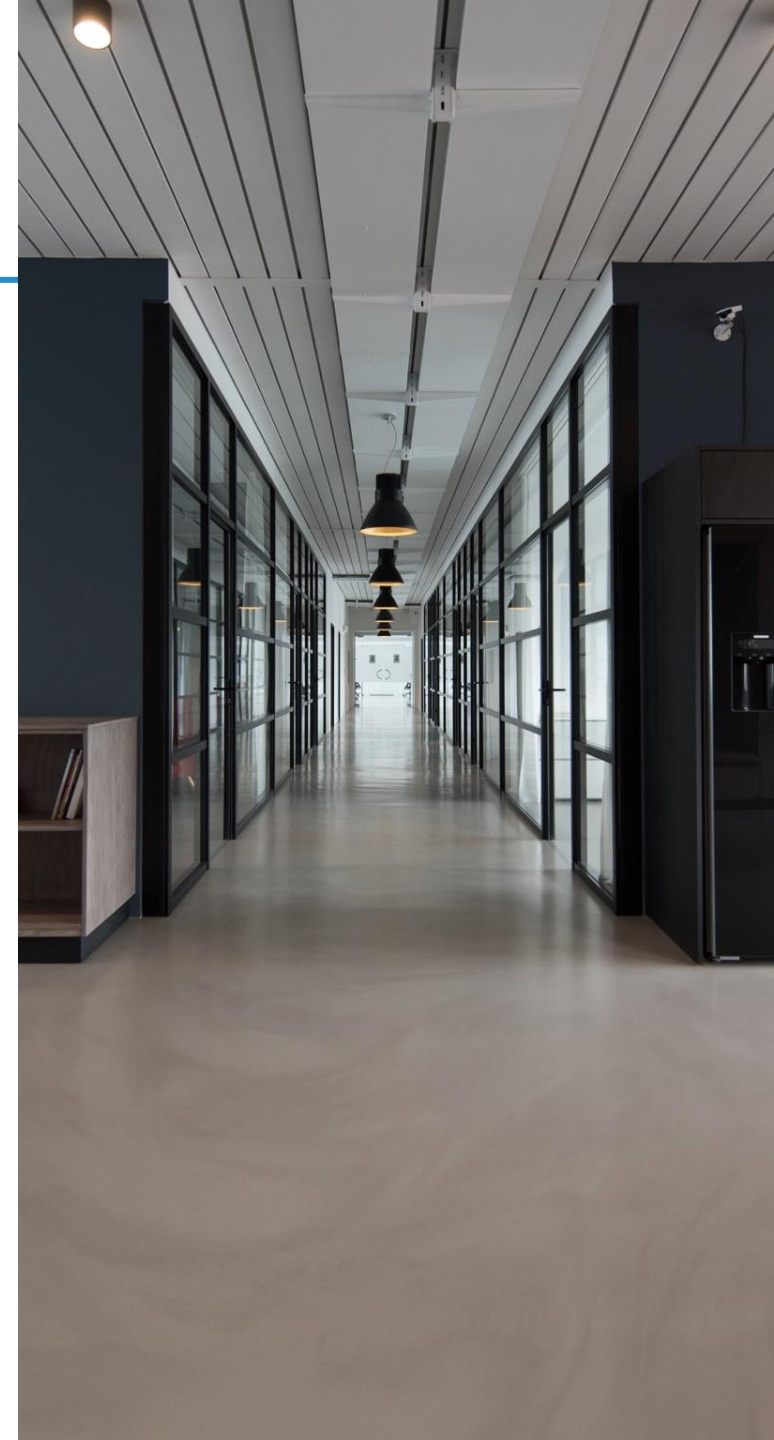
Program pro jednotný trh

1/2

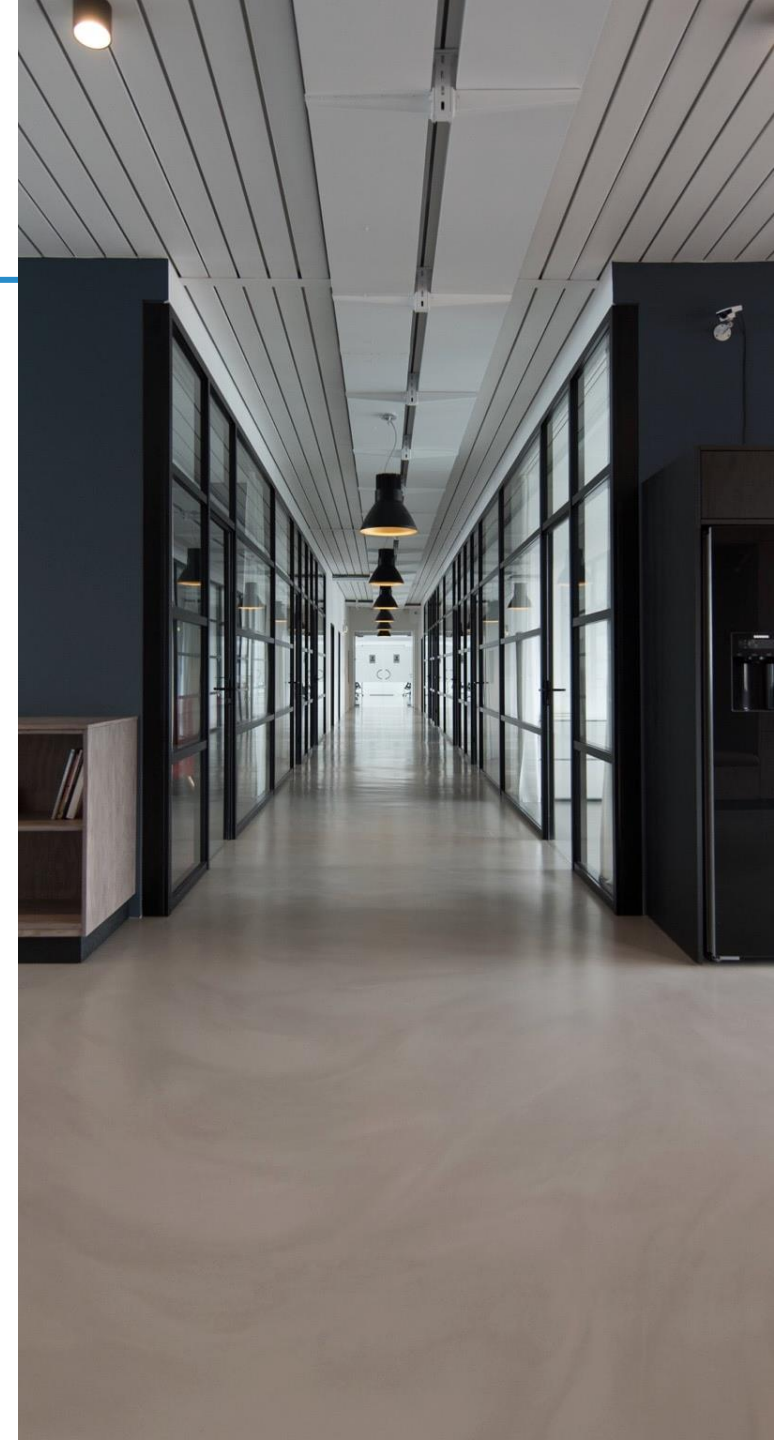
- Evropská komise navrhla nový specializovaný program, který posílí postavení spotřebitelů, zvýší jejich ochranu a umožní rozvoj mnoha evropským malým a středním podnikům.
- Předpokládaná alokace: 4,2 mld. EUR
- Program je zaměřen na šest hlavních oblastí zájmu:
 - vnitřní trh
 - konkurenceschopnost
 - standardy
 - ochrana spotřebitele
 - evropská statistika
 - bezpečnost potravin

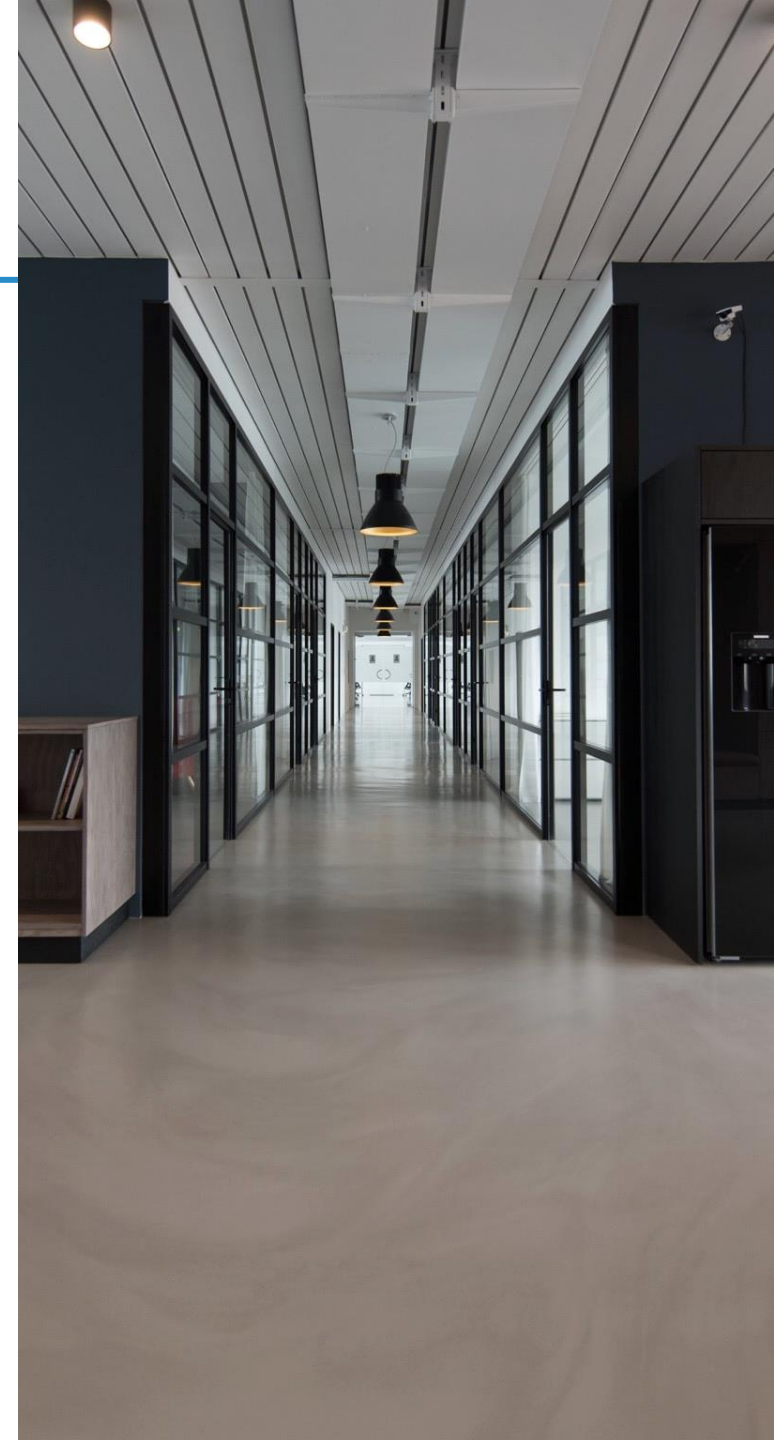
- Hlavním cílem programu je zlepšit fungování vnitřního trhu a zejména chránit občany, spotřebitele a podniky, a posílit jejich postavení prosazováním práva Unie, usnadňováním přístupu na trh, stanovováním norem a podporou zdraví lidí, zvířat a rostlin a dobrých životních podmínek zvířat, jakož i posílit spolupráci mezi příslušnými orgány členských států navzájem a mezi těmito orgány a Komisí a decentralizovanými agenturami Unie.
- Vzhledem k různě orientovanému zaměření programu, jehož detailnější kontury zatím nejsou příliš známé, nelze jeho budoucí využitelnost pro účely měst a obcí zatím více specifikovat. Navzdory tomu lze však předpokládat, že čerpání prostředků z Programu pro jednotný trh bude pravděpodobnějším nepřímým způsobem, tj. prostřednictvím organizací města nežli městem samotným.

- Nový program EU pro zdraví reaguje na krizi způsobenou pandemií COVID-19 a měl by výrazně přispět k nápravě situace po pandemii, a to především tím, želepší zdraví obyvatel EU, posílí odolnost systémů zdravotní péče a podpoří inovace v oblasti zdravotnictví. Program by měl odstranit nedostatky, jež odhalila krize COVID-19, a zajistit, aby byly systémy zdravotní péče v EU dostatečně odolné.
- Předpokládaná alokace: 5,1 mld. EUR
- Příspěvek EU se liší v závislosti na oblasti zájmu a jednotlivých výzvách. Může se jednat o procentuální podíl z celkového rozpočtu, ale i paušální částku.

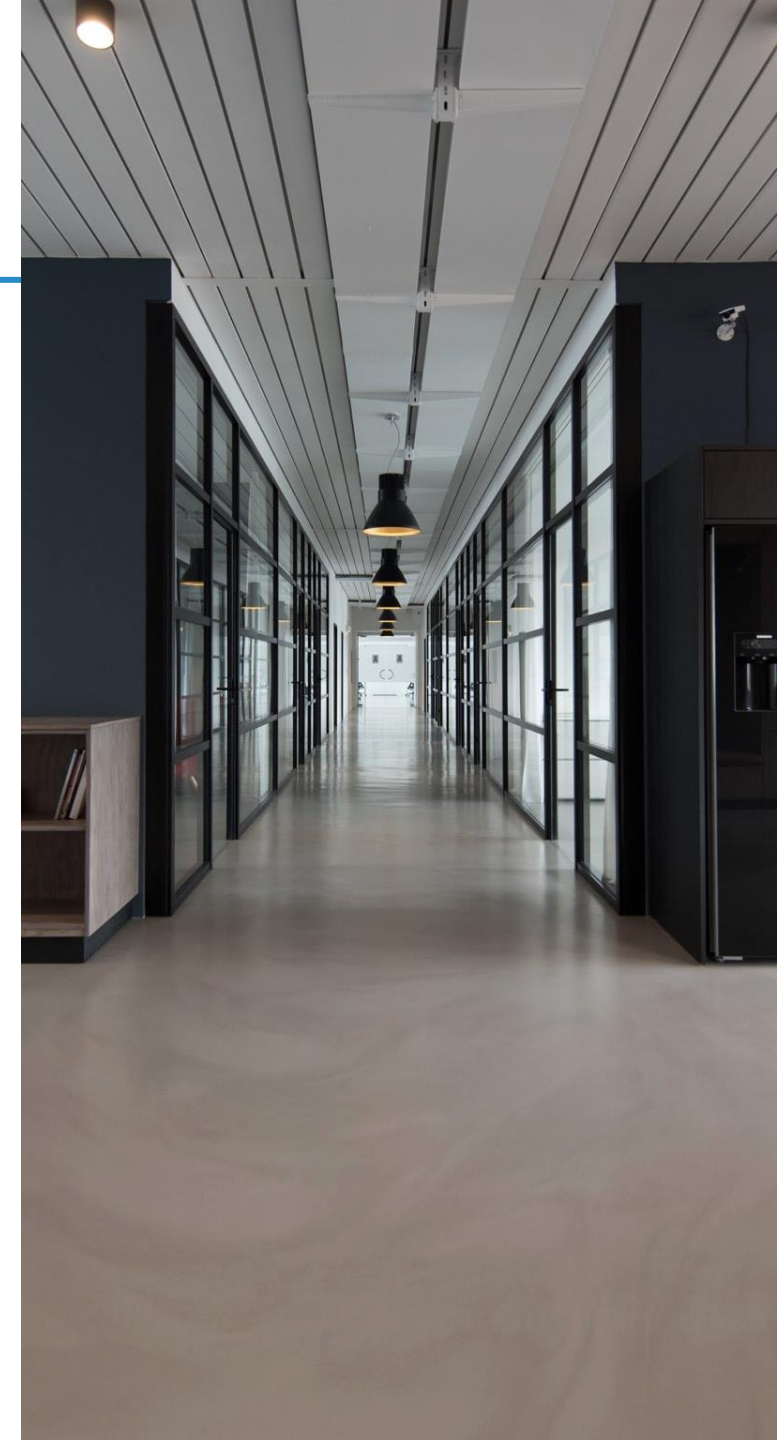

- Z hlediska relevantnosti podporovaných opatření pro města a obce se nejvíce nabízejí aktivity směřující k posílení vnitrostátních zdravotnických systémů (např. podpora akcí členských států k zavedení zdravého a bezpečného městského prostředí, podpora ke zlepšení zeměpisného rozdělení pracovníků ve zdravotnictví).
- Využitelnost programu pro municipality bude závislá zejména na výši alokace, která bude přenechána k redistribuci členským státům, a na konkrétní podobě podporovaných opatření v rámci jednotlivých pracovních programů.
- Bez ohledu na tyto parametry však lze předpokládat, že potenciální využitelnost programu bude podstatně větší v případě měst, která disponují vlastními zdravotnickými organizacemi. V takových případech může např. město iniciovat kroky vedoucí k účasti těchto organizací v programu, a přeneseně tím přispět k řešení aktuálních problémů daného města v oblasti zdravotnictví.

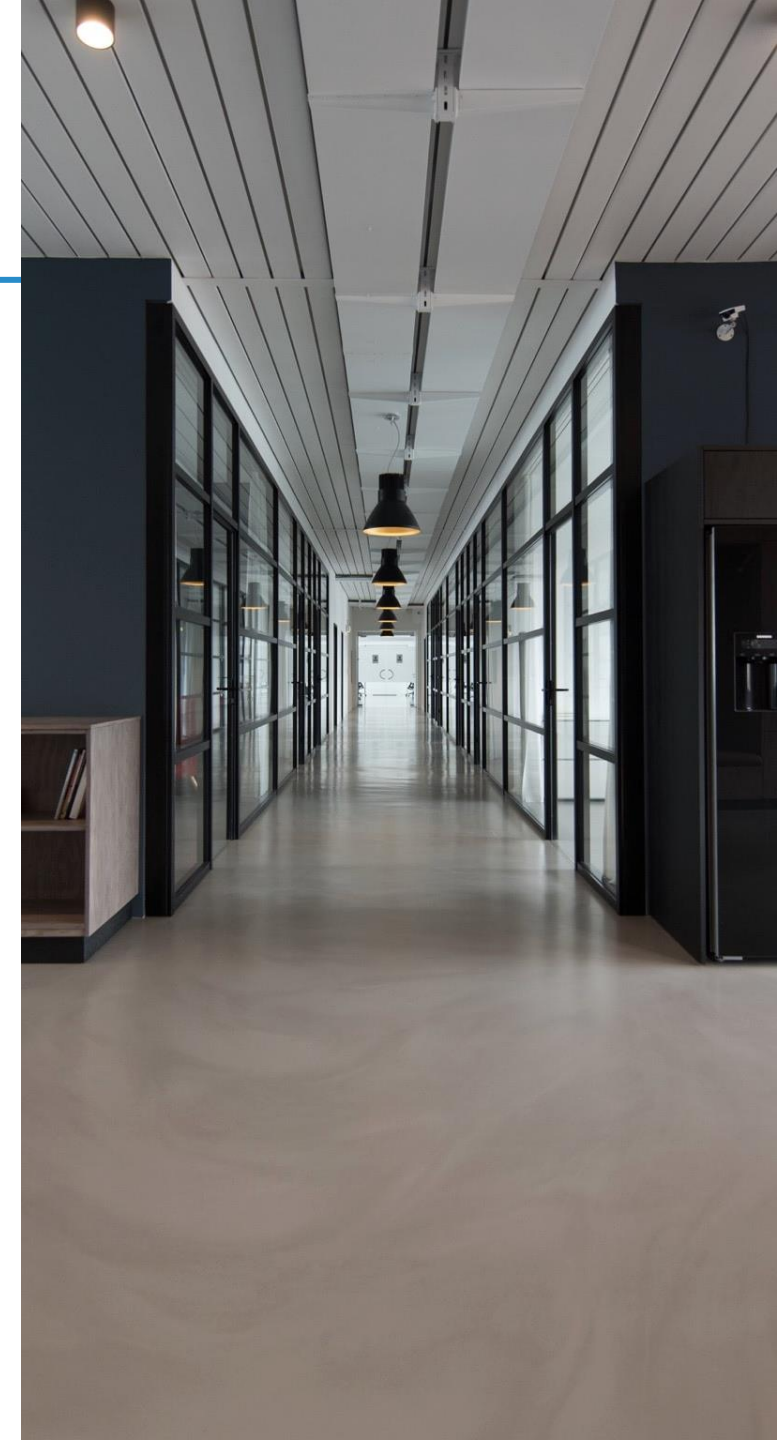
Program a hodnoty

- Tento nový program bude spolu s programem Spravedlnost tvořit součást nového Fondu pro spravedlnost, práva a hodnoty. Program by měl posílit postavení lidí prostřednictvím ochrany a prosazování práv, hodnot a dalšího rozvoje prostoru práva EU.
- Předpokládaná alokace: 1,6 mld. EUR
- Program je zaměřen na 3 hlavní oblasti zájmu: rovnost a práva, angažovanost a účast občanů, boj proti násilí
- Mezi podporovaná opatření mj. patří posilování informovanosti občanů o evropské kultuře, historii či spojování Evropanů různých národností a kultur tím, že je jim dána možnost účastnit se činností týkajících se partnerství měst apod.
- Jako důsledek převzetí některé agendy z končícího programu Evropa pro občany budou města a obce moci z programu Právo a hodnoty čerpat prostředky především na projekty zaměřené na různá partnerství a sítě evropských měst nebo na aktivity spojené s posilováním informovanosti o kultuře či historii.

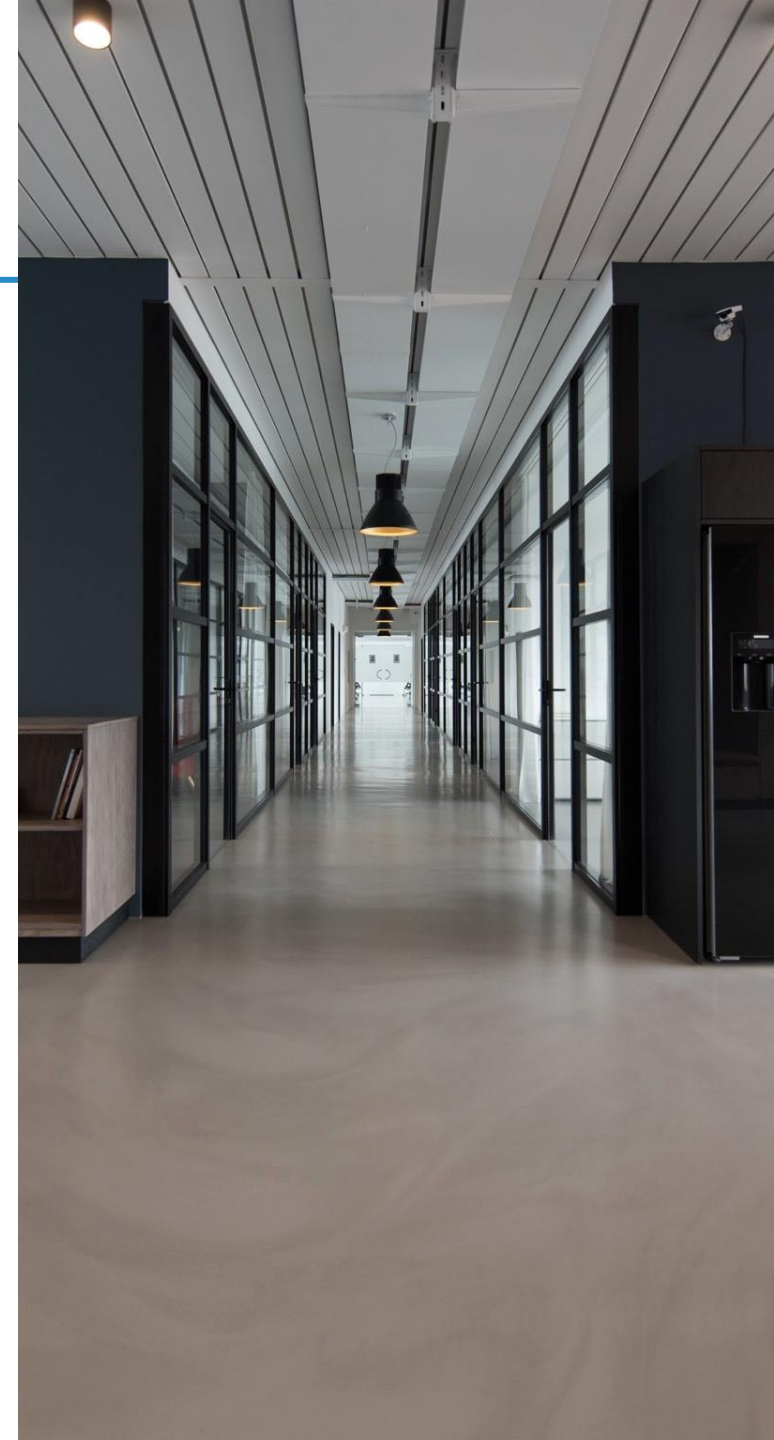
Spravedlnost

- Nový program Spravedlnost podpoří další rozvoj evropského prostoru práva založeného na hodnotách Unie, právním státu, vzájemném uznávání a důvěře, zejména usnadněním přístupu ke spravedlnosti a podporováním justiční spolupráce v občanských a trestních věcech a zefektivněním vnitrostátních systémů soudnictví.
- Předpokládaná alokace: 305 mil. EUR
- Podporovaná opatření se týkají zejména posilování a podpory justiční spolupráce, justičního vzdělávání či usnadňování přístupu ke spravedlnosti a účinné právní ochrany.
- Využitelnost programu Spravedlnost pro účely měst a obcí je patrně ze všech komunitárních programů nejnižší, a to nejenom vlivem nejnižší alokace, ale i obsahovým zaměřením. I přes to lze v závislosti na podrobnostech, které budou uveřejněny v pracovních programech, uvažovat o možné finanční podpoře nestátním organizacím činným v této oblasti (např. neziskové organizace zřízené městem zaměřené na občanská práva, resocializaci osob po výkonu trestu apod.).

Evropský sbor solidarity

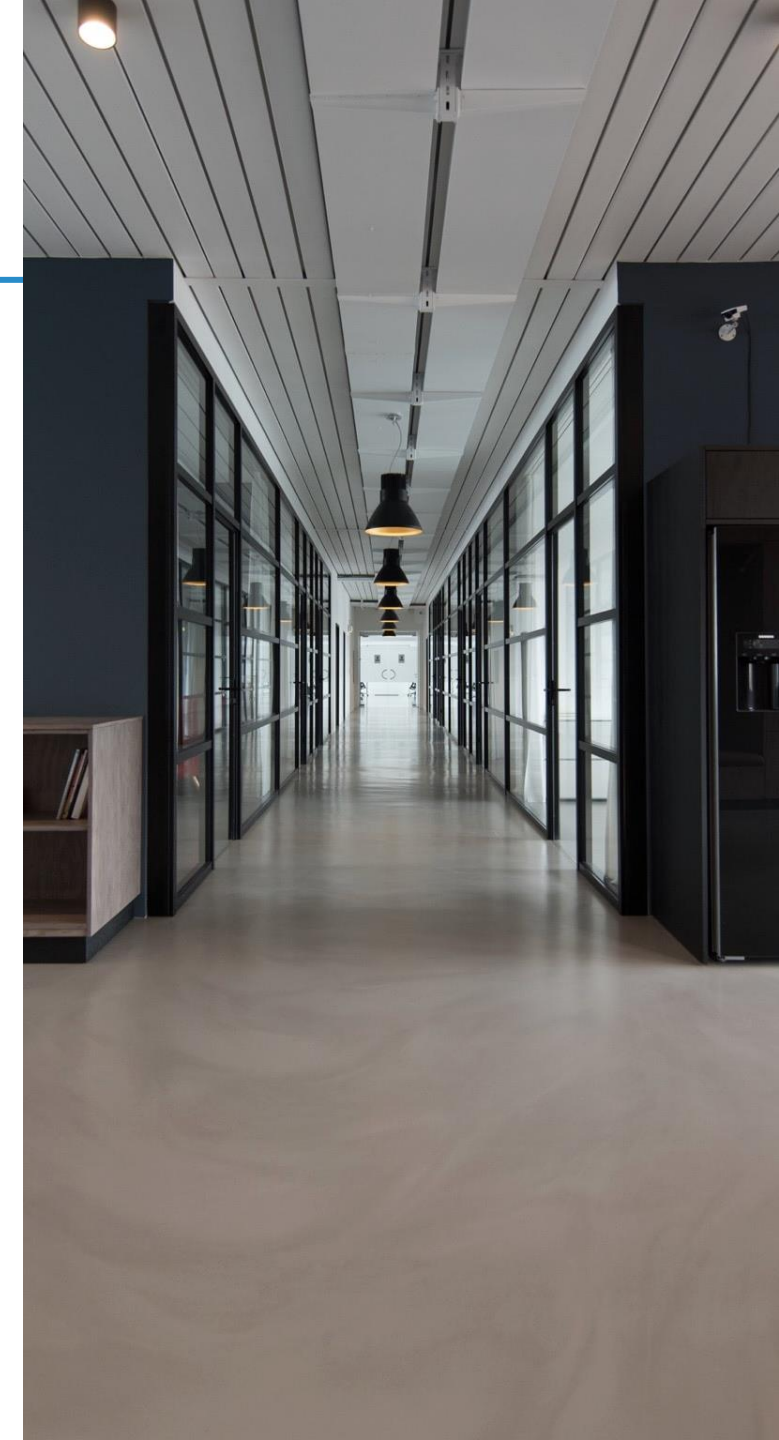
- Evropský sbor solidarity umožňuje mladým lidem získat cenné zkušenosti v rámci dobrovolnického výjezdu, zapojením se do pracovní stáže či získáním pracovních zkušeností v zahraničí při realizaci solidárních projektů.
- Předpokládaná alokace: 1,3 mil. EUR
- Program je určen pro mladé lidi ve věku 17 až 30 let. Evropský sbor solidarity je ale otevřen i účasti veřejných nebo soukromých subjektů a mezinárodních organizací, a to za předpokladu, že jim byla udělena značka kvality Evropského sboru solidarity.
- Účast českých měst a obcí je zpravidla především zprostředkováná, např. ve formě informování cílové skupiny / mladých občanů města o možnostech, které program nabízí.
- Další potenciální zapojení je skrze značku kvality Evropského sboru solidarity. Tato značka může být udělena vládní organizaci, orgánům místní samosprávy, nevládním organizacím i podnikům. Každý subjekt, který je držitelem značky kvality, může následně předkládat žádosti o financování dobrovolnické činnosti, stáží a pracovních míst.

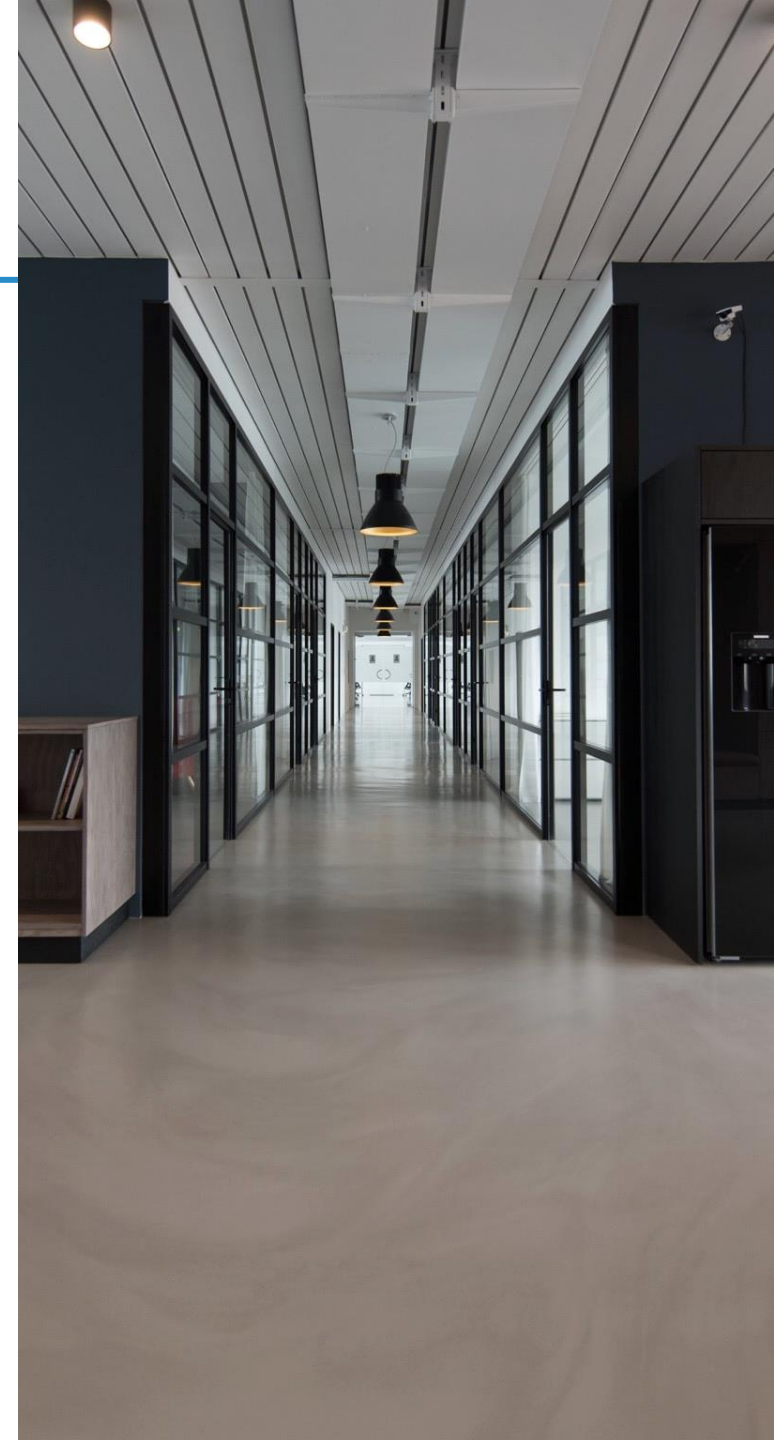
Shrnutí hlavních závěrů

- **Význam přímo řízených programů EU** se neustále zvyšuje a jeho podstatný nárůst bude pokračovat i v následujícím období. Vlivem postupně slábnoucích finančních toků ze strukturálních fondů nabývá váha těchto programů v České republice na své důležitosti, a to i díky aktuální ekonomické krizi, která česká města a obce rovněž postihuje.
- **Obsahové zaměření** analyzovaných programů pro období 2021-2027 je velmi široké a s tím i související míra využitelnosti pro rozvoj českých municipalit. Všechny diskutované programy se celkově snaží přispět k naplnění hlavních priorit EU, které pro nadcházející období přijala i Vláda ČR. Tyto budoucí priority lze strukturovat do pěti klíčových oblastí:
 - nízkouhlíková ekonomika a životní prostředí
 - rozvoj založený na výzkumu, inovacích a nových technologiích
 - vzdělaná a sociálně soudržná společnost
 - dostupnost a mobilita
 - udržitelný rozvoj území.

- Analyzované programy disponují rozdílným **potenciálem** pro projekty měst a obcí, nicméně z převážné většiny z nich bude možné čerpat přímo i nepřímo, tj. město vystupuje v roli projektového partnera přímo anebo prostřednictvím zřízených či založených organizací města - městské podniky, neziskové organizace, školy. Průřezová témata jako je digitalizace, udržitelná mobilita či ochrana životního prostředí se navíc vyskytují ve více rozdílných programech, a podpora projektů s touto problematikou tak bude možná u několika z nich.

Příklad dobré praxe z programu LIFE

Life SEC Adapt

(Upgrading Sustainable Energy Communities in Mayor Adapt initiative by planning Climate Change Adaptation strategies)

- Projektové téma: zvýšení klimatické odolnosti a udržitelné energie
- Celkový rozpočet: 3 213 785 EUR
- Příspěvek EU: 60 %
- Období realizace projektu: 9/2015 - 6/2019
- Koordinátor projektu: Sviluppo Marche SpA (italská lokální rozvojová agentura)
- Partneři projektu: Region Istrie, Istrijská rozvojová agentura + 20 dalších municipalit EU - 12 z regionu Marche (Itálie), 6 z regionu Istrie (Chorvatsko), 1 ze Španělska a 1 z Řecka

Projektový záměr

- Cílem projektu je zvýšit klimatickou odolnost místních orgánů v Itálii a Chorvatsku a pomoci příslušným municipalitám začlenit cíle v oblasti klimatu do jejich místních politik a postupů. V rámci projektu jsou dále přijímány modely udržitelných energetických společenství (SEC), díky čemuž budou hrát místní komunity hlavní roli v udržitelném rozvoji regionu, a to především prostřednictvím koordinace a podpory regionálních orgánů.
- Projekt Life Sec Adapt si klade za cíl přispět ke zvýšení schopnosti evropských městských oblastí odolávat klimatu, a tím usnadnit přechod k nízkouhlíkové ekonomice.
- Soudržnost a aktivní účast obcí na novém integrovaném Paktu starostů a primátorů v oblasti klimatu (Covenant of Mayors) připraví silné základy pro zvyšování energetické účinnosti a začleňování oblasti změny klimatu do politik regionálního rozvoje, který může být následně replikován v celé EU.

Hlavní výstupy projektu

1/2

- Podpora pro zapojená města a obce, aby se připojily k Paktu starostů a primátorů pro udržitelnou energii a klima prostřednictvím harmonizovaných akčních plánů pro udržitelnou energii a klima (SECAP) , pozn. v ČR se již připojilo 15 měst.
- Zpracování individuálních adaptačních plánů pro jednotlivé municipality, které se mj. skládají z rizikové analýzy, map zranitelnosti klimatu, politické vize, identifikace konkrétních opatření a nástrojů, prioritizace možných variant a konečný výběr strategie.
- Poskytnutí souboru indikátorů pro měření dopadu SECAP.
- Vytvoření online softwarového nástroje s otevřeným zdrojovým kódem pro sledování trendů ukazatelů. Tento monitorovací software lze použít ve všech zemích EU.

Hlavní výstupy projektu

2/2

- Zřízení mechanismu správy, který by účinně řešil globální oteplování prostřednictvím evropského rámce.
- Budování kapacit a zvyšování povědomí o otázkách změny klimatu.
- Vypracování metodického dokumentu o přeshraniční adaptaci na změnu klimatu a vývoji národních adaptačních plánů pro změnu klimatu v Itálii a Chorvatsku.
- Replikace metodik se očekává minimálně v 78 obcích v šesti zemích EU.

Lessons learned

- Program LIFE není určen pouze pro financování ochrany přírody a zachování živočišných a rostlinných druhů (jak se domnívá řada českých subjektů), ale široce podporuje projekty s městskou problematikou, které mohou být obdobně realizovány i v České republice.
- Pokud je projekt profesionálně řízen a koordinován, lze dosáhnout výborných výsledků i se zapojením mnoha municipalit z několika členských států.
- Vzájemná výměna informací a zkušeností mezi městy/regiony/kraji výrazně zvyšuje synergické efekty projektu a jeho celkovou přidanou hodnotu. Takový projekt má navíc podstatně větší šanci na získání podpory ze strany EU.
- Aktivní účast měst/obcí/regionů v různých společenstvích a partnerstvích na lokální i mezinárodní úrovni je nejlepší cestou k zahájení kroků pro realizaci obdobných projektů.

Prostor pro Vaše dotazy

